

Skrivelse om genomförandet av fastighetsnära insamling (FNI) i Stockholms stad

Skrivelse av Christofer Fjellner m.fl. (M)

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Skrivelsen besvaras med hänvisning till vad som sägs i promemorian.

Föredragande borgarrådet Åsa Lindhagen

Sammanfattning av ärendet

Christofer Fjellner m.fl. (M) konstaterar att den nya lagen om fastighetsnära insamling (FNI) har goda ambitioner om ökad källsortering men att regelverket kan bli administrativt svårt att genomföra på ett sätt som fungerar för invånare och fastighetsägare i Stockholms täta stadsmiljö. I skrivelsen anförts att kommunstyrelsen och finansborgarrådet ska säkerställa att införandet av fastighetsnära insamling sker på ett sätt som är anpassat till Stockholms förutsättningar.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret bedömer att Stockholm Vatten och Avfall AB tillsammans med trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden arbetar aktivt för att möjliggöra fastighetsnära insamling i Stockholm på ett sätt som ligger i linje med de önskemål som skrivelsen anför.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Jag instämmer med skribenternas synpunkter om att det är viktigt att införande av fastighetsnära insamling genomförs på ett sätt som fungerar för invånare och fastighetsägare i Stockholms täta stadsmiljö. Vidare delar jag bilden att införandet av regelverket innebär utmaningar, bland annat rörande de ekonomiska förutsättningarna från staten, där Stockholms stad och stadens invånare blir kraftigt underkompenserade ekonomiskt, samt de svårigheter som uppstår på grund av den täta stadsmiljön. Stockholm Vatten och Avfall AB har bedrivit ett aktivt arbete med att, utifrån de möjligheter lagstiftningen medger, hitta lösningar som underlättar

implementeringen för invånare och fastighetsägare. Vad gäller skrivelsens förslag om att säkerställa att införandet av fastighetsnära insamling sker på ett sätt som är anpassat till Stockholms förutsättningar delar jag stadsledningskontorets bedömning att det arbete som Stockholm Vatten och Avfall AB genomför tillsammans med trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden ligger i linje med de önskemål som skrivelsen anför.

Jag ser positivt på att skribenterna framhåller att Stockholms stad ska vara en miljövänlig stad där insamling och sortering av avfall är både självklart och viktigt. Syftet med den nya lagen om fastighetsnära insamling är att det ska bli enklare att återvinna sina förpackningar, och därmed enklare att leva hållbart. Flera studier har visat att närhet till återvinning är den enskilt viktigaste faktorn för att öka materialåtervinningen, och plockanalyser visar att villahushåll med fastighetsnära insamling slänger cirka 25 procent mindre förpackningar i restavfallet. Med fastighetsnära insamling får vi en ökad utsortering, ett renare restavfall, högre servicegrad och kundnöjdhet samt bättre förutsättningar att nå miljömålen. I grunden är lagen om fastighetsnära insamling således bra, men implementeringen från regeringens sida har lämnat en del att önska.

Stockholm den 12 augusti 2026

Åsa Lindhagen

Bilaga

Skrivelse till kommunstyrelsen om genomförande av fastighetsnära insamling (FNI) i Stockholms stad, dnr KS 2026/230-1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande av borgarrådet Andréa Hedin (M) enligt följande.

Svaret från stadsledningskontoret och borgarrådet Lindhagen bekräftar vår oro: den styrande majoriteten saknar en konkret plan för fastighetsnära insamling (FNI) i Stockholm. Detta skapar en byråkratisk och kostsam mardröm för tusentals fastighetsägare och invånare.

Mest anmärkningsvärt är att kontoret medger att man inte kommer tillämpa de undantag lagen medger. Istället för att, som vi kräver, använda existerande flexibilitet kapitulerar man inför byråkratin och hänvisar fastighetsägare till en oklar process med SVOA och Miljöförvaltningen, vilket skapar en än större byråkratisk labyrint.

Majoritetens plan B, att låta de som inte kan lösa FNI fortsätta använda befintliga återvinningsstationer (ÅVS), är ett administrativt misslyckande. Kontoret medger själv att detta inte klassas som FNI, vilket innebär att staden går miste om ersättning från producenterna.

Det är en ekonomiskt ansvarslös ordning. Borgarrådet Lindhagen beklagar sig över statens ersättningsmodell, men hennes egen strategi säkerställer att staden går miste om den ersättning som faktiskt finns.

Att skylla på regeringen är en ansvarsflykt. Det är den lokala majoritetens ansvar att genomföra lagen så den fungerar för Stockholm. När lagen medger flexibilitet och undantag, men majoriteten väljer att inte använda dem, faller ansvaret tungt på dem.

Majoritetens hantering riskerar precis det vi varnat för: sopkaos, orimliga kostnader för hushållen och en permanent försämrad stadsmiljö. Detta undergräver legitimiteten för hela miljöarbetet.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande av Jonas Nilsson och Johan Paccamonti (båda M) och Nike Örbrink (KD) som är likalydande med Moderaternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande av Gulan Avci (L) enligt följande.

Gulan Avci (L) har beaktat det föredragande borgarrådets förslag till beslut och anför följande.

Fastighetsnära insamling är en angelägen reform som ska göra det enklare att återvinna och leva hållbart. Genomförandet måste samtidigt anpassas till Stockholms täta stadsmiljö och fungera för såväl invånare som fastighetsägare.

Staden måste presentera en tydlig och konkret plan, ge fastighetsägarna förutsebara besked och använda den flexibilitet och de undantag som lagstiftningen medger. Processerna ska vara enkla och kostnader får inte vältras över på hushållen till följd av bristande planering eller samordning.

Ett väl genomfört system kan stärka både servicen och miljöarbetet. Ett onödigt byråkratiskt och kostsamt genomförande riskerar däremot att undergräva förtroendet för reformen.

Ärendet

I en skrivelse till kommunstyrelsen konstaterar Christofer Fjellner m.fl. (M) att insamling och sortering av avfall ska vara självklart i Stockholms stad och att den nya lagen om fastighetsnära insamling (FNI) har goda ambitioner om ökad källsortering och en mer hållbar avfallshantering. De anser att regelverket dock kan bli administrativt tungt och svårt att genomföra på ett sätt som fungerar för invånare och fastighetsägare i Stockholms täta och komplexa stadsmiljö. I innerstaden och i täta bostadsområden saknas fysiska förutsättningar för fastighetsnära insamlingslösningar, och därmed riskeras påverkan på såväl stadsbild, framkomlighet och boendemiljö som på fastighetsägarnas kostnader menar skribenterna.

Mot denna bakgrund kräver Christofer Fjellner m.fl. (M) att kommunstyrelsen och finansborgarrådet säkerställer att införandet av fastighetsnära insamling sker på ett sätt som är anpassat till Stockholms förutsättningar och att staden därför:

1. Konsekvent tillämpar samtliga undantag som regelverket medger där fastighetsnära insamling inte är lämplig.
2. Aktivt utreder och inför flexibla lösningar för olika stadsdelar och bostadsformer.
3. Säkerställer att genomförandet inte leder till orimliga kostnader eller försämrad boendemiljö.
4. För dialog med staten om behov av ökad flexibilitet eller regeländringar om lagstiftningen visar sig otillräckligt anpassad till storstadsmiljö.
5. Möjliggöra användning av gemensamma upphämningsplatser eller särskilda uppsamlingspunkter där andra omständigheter gör det synnerligen svårt att ordna fastighetsnära insamling vid den egna fastigheten.

Remissammanställningen

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 20 april 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att införandet av förpackningsnära insamling är utmanande i en tät stadsmiljö. Detta delades som synpunkt redan när promemorian med lagförändringarna var på remiss från Miljödepartementet (Dnr KS 2021/1390).

Lagförändringar

I juli 2022 fattade regeringen beslut om nya regler för insamling av förpackningsavfall. Beslutet innebar att kommunerna tog över ansvaret för att samla in förpackningsavfall från hushållen år 2024, och att fastighetsnära insamling ska

införas senast 1 januari 2027. Producenterna ska fortsatt vara de som betalar samt ansvarar för återvinning av materialet.

Definition och fördjupning fastighetsnära insamling

Fastighetsnära insamling definieras i 1 kap. 8 § avfallsförordningen, som: *insamling av avfall från en fastighet där avfall produceras, eller om insamling från fastigheten inte är möjlig med hänsyn till trafiksäkerheten eller till fastighetens utformning eller lokalisering, insamling av avfall från en plats så nära fastigheten som möjligt, dock högst 400 meter från gränsen till fastigheten.*

Det innebär att de vanligast förekommande förpackningsslagen – pappersförpackningar, plastförpackningar, ofärgade och färgade glasförpackningar och metallförpackningar – ska samlas in fastighetsnära. Skrymmande förpackningar av papper, kartong och plast ska samlas in på lättillgängliga insamlingsplatser. Lättillgängliga insamlingsplatser ska inte användas som ett komplement till den fastighetsnära insamlingen. Ett undantag finns som rör att hushåll får använda lättillgängliga insamlingsplatser för insamling av förpackningsavfall om det finns ett pågående bygglovs- eller detaljplaneärende som behöver avgöras för att en fastighetsnära insamling ska kunna införas.

Ansvarsrollerna innebär att det är fastighetsägare som ansvarar för att det finns insamling av förpackningsavfall i anslutning till fastigheten. Kommunerna ansvarar för insamling av förpackningsavfall från hushållen och producentansvarsorganisationerna ansvarar för att förpackningarna återvinns.

Utmaningar med införandet av fastighetsnära insamling

För Stockholms stad föreligger det stora utmaningar kopplade till införandet av fastighetsnära insamling (FNI), framför allt i city. Trånga utrymmen, fastigheter som inte är dimensionerade för tillkommande kärl samt behovet av möjlighet till dispens påtalades av staden redan när promemorian om förpackningsinsamling remitterades från Miljödepartementet.

Det finns inte någon möjlighet att ansöka om dispens från kravet om FNI. I 3 kap. 37 § avfallsförordningen finns dock bestämmelser om undantag från kraven på fastighetsnära insamling. Under förutsättning att någon av omständigheterna i den bestämmelsen (se kursiverat nedan) är uppfyllda får kommunen samla in avfallet på en upphämningsplats som inte är fastighetsnära. Samtliga fem materialslag ska då samlas in från en sådan plats.

En kommun får samla in avfall på en upphämningsplats som inte är fastighetsnära i de delar av en kommun

- 1. som är glest befolkade,*
- 2. där det finns enligt belägna fastigheter,*

3. där det saknas farbar väg eller lämplig tilläggningsplats, eller
4. där det finns andra omständigheter som gör det synnerligen svårt att ordna fastighetsnära insamling.

Stockholm Vatten och Avfall AB (SVOA) har gjort bedömningen att undantagen om FNI inte träffar Stockholm.

En annan utmaning hör till finansieringsmodellen för FNI. Lagstiftarens intention var att kommunernas kostnader för insamlingen skulle finansieras av producenterna. Den av Naturvårdsverket beslutade ersättningsmodellen verkar dock till Stockholms nackdel och ersättningen täcker med nuvarande ersättningsmodell inte kostnaderna för att driva systemet. Detta medför att fastighetsägare även fortsättningsvis kommer att behöva bekosta del av insamlingen om ersättningsmodellen inte ändras.

Nuläge

Cirka 65 procent av alla hushåll som bor i lägenhet i Stockholm har i dagsläget insamling av förpackningar genom fastighetsägarens avtal med avfallsentreprenör. Återstående andel behöver därmed teckna avtal under 2026 för att möta lagkravet.

Stockholm Vatten och Avfall AB (SVOA) har upphandlat elva entreprenörer som fastighetsägare kan teckna avtal med. De ansvarar också för kommunikation med fastighetsägare och har tagit fram ett kartunderlag som identifierar fastigheter som inte har en närhet om 400 meter till återvinningsstationer (ÅVS). När nya ÅVS/insamlingsplatser ska tillkomma är det SVOA som söker bygglov och markupplåtelse. SVOA ser också över möjligheter att skapa incitament i taxan för att lösa FNI inom egen fastighet.

Trafiknämnden har, utifrån SVOA:s kartunderlag tagit fram en lista över platser på allmän plats, där nya insamlingskärl kan placeras vid behov. Det handlar inte om lösningar för enskilda fastighetsägare på allmän plats utan snarare den typen av insamlingsplats som en ÅVS utgör. Bedömningen är att det inte ska upplåtas allmän plats åt enskilda fastighetsägares egna lösningar, utan att allmän platsmark ska användas för gemensamma lösningar.

Stadsbyggnadsnämnden hanterar bygglovsansökningar för tillkommande insamlingsplatser, och för att se över att placeringar blir bästa möjliga utifrån lovbestämmelser.

SVOA bedömer att befintliga återvinningsstationer (ÅVS) kommer att behöva finnas kvar efter 2026, eventuellt med några undantag i villaområden. I dagsläget finns 252 ÅVS i staden. Deras funktion efter 2026 kommer i första hand att vara insamling av skrymmande förpackningsavfall, och ska enligt förordningen inte användas som ett komplement till FNI. Men, utifrån omständigheterna som råder i delar av staden, kommer ÅVS även fortsatt kunna användas för insamling av förpackningar. Eftersom insamling av förpackningsavfall på ÅVS inte klassas som FNI, kommer staden inte att få ersättning från Naturvårdsverket för insamling av de förpackningarna. Då det i

dagsläget finns fler kärl på en ÅVS än papper, kartong och plast (som i skrymmande format ska samlas in på den typen av lättillgänglig plats efter 2026), avser SVOA att låta samtliga kärl stå kvar. De fastighetsägare som inte har någon möjlighet att erbjuda FNI till hushållen kommer då att kunna använda sig av ÅVS – även om de då inte uppfyller kravet om FNI.

Stadsledningskontoret bedömer utifrån ovan att SVOA tillsammans med trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden arbetar aktivt för att möjliggöra fastighetsnära insamling i Stockholm på ett sätt som ligger i linje med de önskemål som skrivelsen anför. Om det finns fall där det visar sig behövas ytterligare regelförändringar bedöms det finnas möjlighet att driva sådan dialog med de statliga aktörerna.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen anser skrivelse av Christofer Fjellner m.fl. (M) om genomförandet av fastighetsnära insamling i Stockholms stad besvarad med vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.